

Bransjesamarbeid innenfor bank og forsikring – retningslinjer for ansatte og tillitsvalgte i Finans Norge og Finans Norge Servicekontor- bakgrunnsnotat

Fastsatt av Finans Norges styre 04.03.10.

Revidert av styret i Finans Norge 20.01.14

I FORMÅL

Innenfor bank- og forsikringsnæringen er det på en rekke områder behov for bransjesamarbeid mellom ellers konkurrerende bedrifter. Noen av disse samarbeidsordningene er lovpålagte eller basert på klare forventninger fra samfunnet, mens andre er initiert av næringen for å oppnå effektivitetsgevinster.

Finans Norge har det administrative ansvar for de mest sentrale samarbeidsordningene innen finansnæringen. Det er en målsetting for organisasjonen at alt samarbeid i Finans Norges regi skal bygge på følgende hovedprinsipper:

- Alt samarbeid skal være i samsvar med konkurranselovgivningen.
- All møteaktivitet skal legges opp med sikte på å unngå vedtak, drøftelser og adferd som bryter med konkurranselovgivningen og intensjonene bak denne.
- Alle samarbeidsordninger skal være omgitt av åpenhet. Finans Norge skal bidra til en åpen og tillitsfull dialog med konkurransemyndighetene (Konkurransetilsynet, EFTAs overvåkingsorgan og EU-kommisjonen).

Disse retningslinjene er fastsatt av Finans Norges styre for å sikre overholdelse av konkurranselovgivningen, og gjelder for alle ansatte og tillitsvalgte (medlemmer av styre og utvalg) i Finans Norge.

I del II presenteres de sentrale lovreglene på området, og i del III gjennomgås noen generelle regler for Finans Norges virksomhet. Del IV belyser de generelle prinsippene nærmere med en gjennomgang av noen utvalgte samarbeidsområder:

- Samarbeid innenfor betalingsformidlingen (bank)
- Utveksling av informasjon og samarbeid om statistikker (særlig forsikring)
- Skadeforebyggende tiltak (forsikring)
- Utvikling av mønstre for kundeavtaler (særlig bank)
- Nemnda for helsevurdering

- "Bransjenormer" (bank og forsikring)

En mer fullstendig oversikt over alle avtaler og samarbeidsordninger i Finans Norges regi finnes på Finans Norges medlemsnett, under "Avtaler og regelverk". Oversikten skiller mellom hovedområdene bank og betalingsformidling, verdipapirmarked og kapitalforvaltning, skadeforsikring, og liv og pensjon.

II AKTUELL LOVGIVNING

1. Forbudte konkurransbegrensninger – og unntak fra forbudet

Den norske konkurranselovgivningen og EØS- og EU-konkurranselovgivningen, har likelydende forbud mot konkurransbegrensende samarbeid og utilbørlig utnyttelse av dominerende stilling. Det er særlig forbudet mot konkurransbegrensende samarbeid som kan være aktuelt i forhold til samarbeid i regi av bransjeforeninger.

2. Forbudet mot konkurransbegrensende samarbeid - [konkurranseloven § 10](#)

"Enhver avtale mellom foretak, enhver beslutning truffet av sammenslutninger av foretak og enhver form for samordnet opptreden som har til formål eller virkning å hindre, innskrenke, eller vri konkurransen, er forbudt".

Bestemmelsen rammer i utgangspunktet alle former for konkurrentrelasjoner som bidrar til å begrense eller vri konkurransen. Om relasjonen er uformell eller formell, har ikke avgjørende betydning. Det avgjørende er formålet eller effekten av samarbeidet. Forbudet gjelder særlig samarbeid som består i:

- Å fastsette på direkte eller indirekte måte innkjøps- eller utsalgspriser eller andre forretningsvilkår,
- Å begrense eller kontrollere produksjon, avsetning, teknisk utvikling eller investeringer,
- Å dele opp markeder eller forsyningskilder,
- Å anvende overfor handelspartnere ulike vilkår for likeverdige ytelser og derved stille dem ugunstigere i konkurransen,
- Å gjøre inngåelsen av kontrakter avhengig av at medkontrahentene godtar tilleggstyelser som etter sin art eller vanlig forretningspraksis ikke har noen sammenheng med kontraktsgjenstanden.

2.1 Unntaket i konkurranseloven § 10 tredje ledd

Samarbeid som rammes av forbudet i konkurranseloven § 10 første ledd vil imidlertid likevel være lovlig dersom *samtlig* fire vilkår er oppfylt:

- a) Samarbeidet bidrar til å bedre produksjonen eller fordelingen av varene eller til å fremme den tekniske eller økonomiske utvikling, samtidig som
- b) Samarbeidet sikrer forbrukerne en rimelig andel av de fordeler som er oppnådd, og uten
- c) Å pålegge vedkommende foretak restriksjoner som ikke er absolutt nødvendige for å nå disse mål, eller
- d) Å gi disse foretak mulighet til å utelukke konkurranse for en vesentlig del av de varer det gjelder.

2.2 Gruppeunntaket for forsikring

Vurderingen av om det er grunnlag for unntak etter vilkårene i § 10 vil i stor grad bero på skjønn. Dette kan skape usikkerhet for markedsaktørene. På forsikringsområdet har det vært tradisjon innenfor EU/EØS for et såkalt gruppeunntak for forsikring, som innebærer at noen kategorier samarbeid alltid anses å omfattes av unntaket fra forbudet mot konkurransebegrensende samarbeid.

Tilsvarende gruppeunntak er inntatt i norsk rett ved [forskrift 31.05.2010 nr. 733](#) om anvendelse av konkurranseloven.

Gruppefritaket gjelder følgende typer samarbeid:

- Samarbeid om felles beregninger, tabeller og undersøkelser og
- samarbeid om felles dekning av visse risikotyper

Samarbeid som oppfyller vilkårene i forskriften anses å være tillatt etter konkurranseloven.

Gruppeunntaket gjelder i utgangspunktet frem til 31.03.2017.

På bankområdet er det ingen tilsvarende tradisjon for gruppeunntak.

2.3 Unntaket i markedsføringsloven § 24

For kontraktsvilkår fremforhandlet i samarbeid med forbrukerombudet vil ikke konkurranseloven § 10 gjelde, jfr. [markedsføringsloven § 24](#). Dette unntaket er relevant for bla. arbeidet i dokumentutvalget og kontraktsutvalget for avtaler mellom bank og kunder som er forbruker.

2.4 Oppsummering

Dersom et samarbeid kan anses å virke konkurransebegrensende etter konkurranseloven § 10 første ledd, må det altså vurderes om samarbeidet oppfyller alle de fire unntaksvilkårene i bestemmelsens tredje ledd, slik at det likevel er lovlig. Eventuelt må det vurderes om samarbeidet oppfyller vilkårene i gruppefritaket for forsikring eller er et samarbeid med forbrukerombudet jfr. markedsføringsloven § 24, og på disse grunnlag er lovlig. Bare samarbeid som er lovlig kan fortsette.

3. Konkurranseloven § 11

Også utilbørlig utnyttelse av dominerende stilling er forbudt, herunder flere foretaks utilbørlige utnyttelse av dominerende stilling (kollektiv dominans).

4. Konsekvenser av brudd på konkurransereglene

Overtredelser av konkurranseloven kan få store negative konsekvenser for Finans Norge, for foreningens ansatte og representanter fra medlemsforetakene.

Konkurransetilsynet kan i medhold av konkurranseloven § 12 pålegge foretak som overtrer forbudene i §§ 10 eller 11, å bringe overtredelsen til opphør (Både Finans Norge og medlemsbedriftene er foretak i denne forstand).

Brudd på konkurranseloven kan i medhold av lovens § 29 med tilhørende forskrift "utmåling og lempning av overtredelsesgebyr" i § 2, også sanksjoneres med overtredelsesgebyr opp mot 10 % av årlig omsetning, dersom foretaket (eller sammenslutningen av foretak) eller noen som handler på dets vegne, har handlet forsettlig eller uaktsomt i strid med §§ 10 og 11.

Forsettlige eller grovt uaktsomme overtredelser av § 10 kan videre straffes med bøter eller fengsel inntil 6 år, jf. konkurranseloven § 32.

Videre kan Konkurransetilsynet i medhold av § 28, for å sikre at enkeltvedtak i medhold av konkurranseloven overholdes, bestemme at den vedtaket retter seg mot, skal betale en løpende mulkt til staten inntil forholdet er rettet.

Ulovlige konkurransebegrensninger er også avtalerettslig ugyldige og kan gi grunnlag for erstatningssøksmål.

I tillegg til de nevnte rettslige konsekvensene, vil overtredelser også kunne ha svært uheldige omdømmemessige konsekvenser for næringen, særlig hvis det ulovlige samarbeidet skulle skje i regi av en bransjeforening som Finans Norge.

5. Finansforetaksloven § 17-11 om samarbeid utenfor konsernforhold

Finansnæringen er i sin helhet underlagt konkurranseloven jf. foran. Næringen er dessuten underlagt [finansforetaksloven § 17-11](#). Etter denne bestemmelsen skal samarbeidsavtaler mellom finansforetak som ikke inngår i samme konsern, godkjennes av Finansdepartementet (delegert til Finanstilsynet). Dette innebærer at en del avtaler vil være omfattet av to sett lovgivning som håndteres av to sett myndigheter. Det nærmere samspillet mellom myndighetene i slike saker er [regulert av en samarbeidsavtale](#) mellom Konkurransetilsynet og Finanstilsynet.

III GENERELLE REGLER FOR FINANS NORGES VIRKSOMHET

Det er et grunnleggende prinsipp i konkurranselovgivningen at konkurrerende foretak skal opptre uavhengig av hverandre i markedet. Konkurransereglene forbyr derfor konkurransebegrensende samarbeid mellom foretak. Det er ikke konkurranselovgivningens intensjon å forby drift av næringsorganisasjoner. Virksomhet i regi av bransjeorganisasjoner anses å kunne bidra til styrket konkurranse. På den annen side må næringsorganisasjoner være oppmerksomme på at de i egenskap av møteplass for næringen risikerer å fungere på måter som strider mot konkurranselovgivningen på ulike vis.

Som bransjeorganisasjon er Finans Norge med på å skape møteplasser mellom foretak som også er konkurrenter. Etter konkurranselovgivningen vil Finans Norges ansatte og tillitsvalgte være ansvarlige, ikke bare for at samarbeid som skjer i regi av Finans Norge er lovlig, men også for at det ikke forekommer ulovlig samarbeid på møteplasser som Finans Norge har fasilitert:

Medlemmene av styret og utvalg må til enhver tid være bevisste på at en her møter konkurrenter. Det er viktig å ha fokus på at det ikke utveksles konkurransesensitiv informasjon i og i tilknytning til slike møter. Dette kan for eksempel gjelde informasjon om priser, vilkår, markedspraksis mv. som indirekte eller direkte anses som et samarbeid eller på en annen måte kan påvirke konkurransen.

Det er i det videre nødvendig å oppstille noen handlingsplikter for Finans Norges ansatte og tillitsvalgte.

1. Ansvarsforhold

Finans Norges administrasjon har ansvar for å vurdere forholdet til konkurranselovgivningen i alt organisasjonen foretar seg. Administrasjonen skal sørge for at konkurransespørsmål settes på dagsordenen i alle styrer og utvalg. Spørsmål om forståelsen og praktiseringen av disse retningslinjene kan tas opp med administrerende direktør, eventuelt via Juridisk enhet.

Alle styrer og utvalg i Finans Norges regi skal ha et mandat med beskrivelse av sine ansvarsområder. Det skal skrives referat fra alle møter der det fremgår hvem som har deltatt på møtet og hvilke saker som har vært til behandling.

Alle styrer og utvalg skal ha en plan for gjennomgang og vurdering av samarbeidsordninger de har ansvaret for. Ved slike gjennomganger skal det vurderes om det har skjedd endringer i markeds- eller konkurranseforholdene som medfører at de vurderinger som ble gjort ved etableringen av ordningen ikke lenger står seg. Samarbeidsordninger som er innvilget tidsbegrenset dispensasjon etter konkurranseloven må vurderes på nytt innen dispensasjonen utløper.

2. Samarbeid som alltid er forbudt

Samarbeid om priser, anbud og deling av markeder vil alltid anses å være i strid med konkurranselovgivningen.

Når det gjelder samarbeid om priser, vil enhver form for samarbeid eller anbefaling om priser, rabatter mv. alltid være i strid med konkurranselovgivningen. Dersom en bransjeorganisasjon fastsetter hele eller deler av utsalgspriser eller rabatter, så vil det anses å være kartellsamarbeid i strid med konkurranseloven. Tilsvarende gjelder utveksling av informasjon om fremtidige selskaps-spesifikke priser.

Administrasjonen og styre- og utvalgsmedlemmene har felles ansvar for å unngå at konkurransesensitive temaer for øvrig bringes på banen. Dersom det likevel skulle forekomme innlegg eller diskusjoner som noen mener kan komme i strid med konkurranselovgivningen, skal forholdet straks innrapporteres til administrerende direktør, som iverksetter nødvendige forholdsregler og innrapporterer forholdet til vedkommende bransjestyre og/eller styret.

3. Medvirkning til å spre informasjon

Finans Norge må unngå å medvirke til å spre informasjon om enkeltbedrifters posisjoner og strategier i markedet. Det må også unngås å medvirke til å spre annen informasjon som kan

lede til ensretting og koordinering av medlemsbedriftenes atferd til skade for konkurransen.

4. Frivillig eller tvungen deltagelse i samarbeidsordningene

Deltagelse i samarbeidsordninger i Finans Norge - regi er som hovedregel frivillig for de enkelte medlemsbedriftene, med mindre annet følger av lovgivning mv. Deltagelse kan likevel gjøres obligatorisk for alle medlemsbedrifter gjennom vedtak i hovedstyret hvis det er forankret i Finans Norges vedtekter og fremstår som konkurransemessig ubetenkelig. Samarbeidsordninger i Finans Norge - regi skal være åpne for deltagelse fra banker, forsikringsselskaper mv. som ikke er medlemmer i organisasjonen, hvis slik deltagelse er nødvendig for disse foretakenes forretningsmessige virksomhet. Det kan vedtas betaling for slik tilgang som skal dekke deres andel av kostnadene forbundet med etablering og drift av ordningen.

5. Samarbeidsordninger og åpenhet

Administrasjonen skal sørge for at det til enhver tid finnes tilfredsstillende oversikter over alle samarbeidsordninger og hvilke bedrifter som er tilsluttet dem. Oversiktene skal holdes tilgjengelige for medlemsbedriftene på hensiktsmessig måte, bl.a. på medlemsnett. Også andre som har saklig behov skal på forespørsel få innsyn i samarbeidsordningene og oversiktene over disse.

6. Forholdet til konkurransemyndighetene

Finans Norge skal ha en åpen dialog med konkurransemyndighetene (Konkurransetilsynet, EFTAs Overvåkingsorgan, og EU-kommisjonen). Administrasjonen skal gjennom kontakt med disse søke veiledning og om mulig få avklart eventuelle problemområder knyttet til bransjesamarbeid i næringen. Finans Norge har et årlig kontaktmøte med Konkurransetilsynet.

Konkurransemyndighetene kan kontakte Finans Norge muntlig eller skriftlig og be om besvarelse av spørsmål relatert til Finans Norges virksomhet, uavhengig av om det foreligger mistanke om brudd på regelverket eller ikke. Finans Norge ønsker generelt å gi konkurransemyndighetene de opplysninger som de trenger for å kunne utføre sine gjøremål etter konkurranseloven.

7. Kontrollbesøk mv.

Ved mistanke om overtredelse av konkurransereglene, kan konkurransemyndighetene komme på uventede kontrollbesøk til Finans Norge. Ansatte som blir kontaktet ved slike kontrollbesøk, skal henvende seg til juridisk fagdirektør eller administrasjonsdirektøren.

Det er utarbeidet en instruks for håndteringen av slike kontrollbesøk som en del av det generelle beredskapsarbeid, se Finans Norges plan om "kriseberedskap" pkt. 16. Instruksen tar sikte på at kontrollen kan gjennomføres så smidig som mulig, blant annet ved at datasystemer gjøres tilgjengelig på egnet måte, og at spørsmål blir besvart etter beste evne.

IV NOEN VIKTIGE SAMARBEIDSOMRÅDER

1. Samarbeid innenfor betalingsformidlingen

Den norske betalingsinfrastrukturen er tradisjonelt basert på et omfattende bransjesamarbeid. Betalingsinfrastruktur er en kritisk samfunnsstruktur, og det ville ikke være mulig for en bank å kunne tilby fullverdige banktjenester uten å delta i denne infrastrukturen.

Det er inngått overordnet rammeavtale for samarbeid mellom Finans Norge og Bits AS. Denne har bl.a. bestemmelser om møteplasser, faggrupper og fagutvalg.

2. Utveksling av informasjon

Når det gjelder utveksling av informasjon mellom konkurrenter, er utfordringen at det kan gi konkurrenter innblikk i hverandres markedsstrategier. Dette kan igjen føre til at aktørene tilpasser seg til hverandre i markedet, slik at konkurransetrykket reduseres. En del typer informasjon bør aktørene holde for seg selv, da utveksling av slik informasjon i seg selv kan være i strid med konkurranseloven. Det gjelder strategier om prissetting og rabatter, geografiske salgsområder og anbudsstrategier. Det skal heller ikke legges opp til informasjonsutveksling om produktutvikling og planlagte salgsvolumer.

Et særlig aktuelt tema er Konkurransetilsynets fokus på bankenes signaler om rentefastsettelse i media. Slik offentliggjøring kan være å anse som "horisontalt samarbeid" i relasjon til konkurranseloven § 10, selv om Konkurransetilsynet enda ikke har funnet grunn til å gripe inn.

Informasjonsutveksling kan utgjøre forbudt samordnet opptreden dersom den reduserer strategisk usikkerhet i markedet og dermed gjør det enklere for aktørene å handle i samforstand. Også *ensidig* gitte opplysninger om fremtidig markedsatferd fra en aktør til en annen kan tenkes å utgjøre samordnet opptreden, da det anses å være en presumsjon for at deling av slik informasjon fører til felles atferd i markedet. Videre kan pressemeldinger falle inn under forbudet, dersom en aktør gjentatte ganger gjennom pressemeldinger sender beskjeder ut til markedet som *reduserer strategisk usikkerhet og signaliserer fremtidig prising*, og man ser et mønster av dette som *følges opp av andre aktører*. Finans Norge har utarbeidet et [rundskriv](#) til medlemmene for å informere og advare om risikoen ved prissignalisering av rentefastsettelser.

Samme vurderinger gjelder også for andre områder i finansnæringen, for eksempel signalisering av forsikringer.

Når det gjelder utveksling av selskapsspesifikk informasjon går det ellers et grunnleggende skille mellom historisk og fremtidig informasjon. I forhold til utveksling av historisk informasjon, avhenger skadeligheten av en konkret vurdering av blant annet: hva slags type informasjon det er snakk om, hvor detaljert informasjonen er, hensikten med bruken av informasjonen og hvor fersk informasjon det er snakk om. Historisk informasjon som er minst ett år gammel, bør normalt kunne utveksles uten problemer. Ellers vil lovligheten av informasjonsutvekslingen også bero på hvor konsentrert markedet er og hvor homogene produkter det er snakk om. Jo mer konsentrert marked og jo mer homogene produkter, desto mindre skal det til for at informasjonsutveksling mellom konkurrenter anses å kunne ha konkurransebegrensende virkning.

I vurderingen av om informasjonsutveksling mellom konkurrenter er lovlig (for eksempel i tilknytning til statistikker) vil det også ses hen til om informasjonsutvekslingen bidrar til å gjøre markedet mer transparent for forbrukerne. Informasjonsutvekslingen er bare til nytte for forbrukerne dersom den er offentlig og dermed også tilgjengelig for andre konkurrenter.

Samarbeid om innsamling og sammenstilling av statistiske data som skjer samlet for en næring (og slik at selskapsspesifikke data ikke kan utledes av statistikken), vil ikke være problematisk i forhold til konkurransereglene. I tilknytning til slikt statistikkarbeid i regi av Finans Norge, må det imidlertid utvises særskilt varsomhet slik at ikke andre enn de ansatte som håndterer innsamlingen kan få kjennskap til informasjon som kan ha sensitivt innhold. Finans Norge skal ha retningslinjer for håndtering av slik informasjon.

3. Samarbeid om statistikker

På forsikringsområdet er det lang tradisjon for å samarbeide om statistikker. Samarbeidet har sin begrunnelse i allmenne informasjonsformål, og det anses derfor å være selvsagt at all statistikk som utarbeides også offentliggjøres og legges ut på Finans Norges hjemmesider. Statistikk-samarbeidet (og informasjonsutvekslingen som denne baserer seg på) bidrar dermed til å gjøre markedet mer transparent for forbrukerne.

Ettersom alt samarbeid om statistikk i Finans Norges regi nødvendigvis baserer seg på informasjon innsamlet fra innbyrdes konkurrerende selskaper, er det nødvendig å vurdere på hvilken måte slik informasjon kan innsamles og sammenstilles, for å unngå at dette kan komme i strid med konkurranseloven.

4. Skadeforebyggende tiltak

Skadeforsikrings-selskapenes virksomhet består i å overta risiko fra kundene mot vederlag. Gjennom sitt arbeid får forsikrings-selskapene unik kjennskap til de ulike risikotyper og

konsekvensene av disse. Selskapene har derfor alltid sett det som en forpliktelse å bidra til skadeforebyggelse og derved reduserte tap og kostnader. I stor grad blir slike tiltak gjennomført av det enkelte selskap på egen kjøp. I en del tilfeller kreves imidlertid et bredere bransjesamarbeid for at tiltakene skal få ønsket effekt.

Typisk kan det siste være tilfellet når selskapene fastsetter sikkerhetsforskrifter som nevnt i forsikringsavtaleloven § 1-2 (e). Hvis slike forskrifter spriker for mye mellom selskapene, vil det kunne skape uklarhet og misforståelser og derved svekke den ønskede effekt. Omvendt vil en samordning mellom selskapene kunne bidra til å styrke adferdspåvirkningen i riktig retning - både i forhold til forsikringstakerne og i forhold til aktuelle vareprodusenter og tjenesteleverandører mv. Sett i et konkurransemessig perspektiv vil en slik samordning også være positiv i den grad den kan bidra til å redusere problemene for kunder som vil flytte forsikringen til et nytt selskap.

Imidlertid kan det også ligge konkurransemessige problemer på flere plan. Det vil kunne hevdes at et *for* omfattende bransjesamarbeid vil kunne bidra til svekket konkurranse mellom forsikringsselskapene. Men minst like problematisk er det at sikkerhetsforskrifter fra en samordnet forsikringsbransje vil kunne gripe avgjørende inn i konkurransen mellom aktuelle vareprodusenter og tjenesteleverandører. I enkelte tilfeller vil mange leverandører kunne bli reelt utestengt fra markedet fordi deres produkter eller metoder ikke tilfredsstillende fastsatte tekniske spesifikasjonene. Dette betyr at det må stilles betydelige krav til forsikringsbransjens arbeidsmetoder og prosedyrene for informasjon til de berørte markedene.

På mange områder vil man se at det er nær sammenheng mellom forsikringsselskapenes sikkerhetsforskrifter og krav som fastsettes av offentlige myndigheter. F. eks. gjelder dette mange sikkerhetskrav som skal redusere faren for brannskade og vannskade på bygning, som nødvendigvis må ses i nær sammenheng med de krav myndighetene har fastsatt gjennom bygningsforskrifter mv. Dette tilsier at det må holdes nær kontakt mellom forsikringsbransjen og de ansvarlige myndighetsorganene. Det generelle inntrykket er at disse myndighetsorganene legger stor vekt på forsikringsselskapenes ansvar innenfor skadeforebyggelse og gjennomgående ønsker en sterk og helst godt samordnet innsats fra forsikringsbransjen.

Formålet med skadeforebyggelse må i alle disse sammenhenger forstås i bred betydning. Like viktig som å redusere antallet skader er det å redusere tapskostnadene (rednings- og reparasjonsutgifter). Tiltakene i regi av Finans Norge går blant annet ut på samarbeid om

godkjenning av tekniske spesifikasjoner for sikkerhetsutstyr og samarbeid om godkjenning av installasjons- og kontrollselskaper.

For at denne typen samarbeid skal være i samsvar med konkurranseloven, vil følgende momenter være sentrale:

- Reglene for vurdering av slike installasjons- og kontrollselskaper må være objektive, knyttet til foretakenes faglige kvalifikasjoner og anvendes uten forskjellsbehandling.
- Spesifikasjonene og reglene må klart angi at forsikringsselskapene står fritt til å godta annet sikkerhetsutstyr/ vedlikeholdsforetak som ikke er i samsvar med reglene.
- Det må praktiseres åpenhet – spesifikasjonene skal oversendes til interessenter på forespørsel, og alle søkere skal uten uforholdsmessige kostnader kunne få en vurdering av om det oppfyller kravene til godkjenning.
- Utstyr og foretak som oppfyller kriteriene, skal godkjennes innen rimelig tid etter at søknad er sendt.

Som ledd i skadeforebyggende tiltak har Finans Norge også opprettet ulike registerordninger. Hensikten har gjerne vært å opprette nasjonale registre, for eksempel for å lette gjenfinning av stjålne objekter. Slike ordninger innebærer typisk også valg av en felles tjenesteleverandør, og vil dermed kunne gripe inn i konkurransen mellom ulike tjenesteleverandører. I slike saker må det derfor stilles krav til prosedyrene som følges ved utvelgelsen av den felles leverandøren, for å sikre at det ikke skapes større begrensninger i konkurransen enn nødvendig. Det vises til det som er sagt i punkt IV nr. 1 foran om bruk av felles underleverandører innenfor betalingsformidlingen.

5. Nemnda for helsevurdering

Nemnda for helsevurdering utarbeider veiledende retningslinjer for hvordan forskjellige helsemessige forhold påvirker dødelighet, fremtidig uførhet og sykdomsrisiko, og gir forsikringsselskapene anbefalinger om hvordan dette bør behandles i forhold til konkrete forsikringsøknader. Samarbeidet i nemnda reduserer dermed usikkerhet knyttet til ulike sykdommers risikobilde. Dette medfører at flere forsikringssøkere kan tilbys livsforsikring, og at det blir enklere for det enkelte forsikringsselskap å fastsette "riktig" premie. En annen konsekvens er at forsikringsselskapene får tilgang til en medisinsk kompetanse og erfaringsbakgrunn som det ikke ville vært kostnadseffektivt for selskapene å bygge opp enkeltvis. I samarbeidet i Nemnda må det – som ellers - utvises varsomhet slik at samarbeidet ikke går lenger enn nødvendig. I den forbindelse er det lagt vekt på at Nemndas uttalelser kun er veiledende, og at Nemndas uttalelser kun gjelder risikobildet

knyttet til de ulike diagnosene og ikke premiefastsettelsen. Samarbeidet i Nemnda for helsevurdering fikk "grønt lys" fra EFTAs overvåkingsorgan ved brev 03.12.2002.

6. Mønstre for kundeavtaler

Det primære ansvaret for utforming av avtaler med kunder ligger hos den enkelte bank og det enkelte forsikringselskap. Dette forhindrer ikke at selskapene kan se fordeler i et visst bransjesamarbeid i forhold til deler av dette arbeidet, bl.a. fordi oppgavene stiller betydelige krav til juridisk ekspertise og til stadige oppdateringer i forhold til ny lovgivning og rettspraksis. Fra myndighetssiden (spesielt Forbrukerombudet, jfr. markedsføringsloven § 24) har det på en del områder vært direkte oppfordringer til slikt samarbeid, dels fordi det forenkler myndighetenes oppfølging av markedspraksis, og dels fordi slike mønstervilkår kan gjøre det enklere for forbrukerne å sammenligne produkter. Oppfatningen på myndighetssiden synes i det hele tatt å være at konkurransehensyn ikke taler imot et juridisk-teknisk samarbeid av denne art, snarere tvert imot. Forskjeller i den tekniske kontraktsutformingen selskapene imellom oppleves av kundene snarere problematisk enn fordelaktig, og kan i visse sammenhenger virke prosessdrivende.

Fordelene med samordning må imidlertid veies mot mulige ulemper. Mønstervilkårene skal ikke innrettes slik at de begrenser konkurransen mellom medlemsbedriftene fordi de stenger for produktutvikling og innovasjon.

De må videre fastsettes og distribueres på en slik måte at det klart fremkommer at de kun er å anse som et mønster/standard, som medlemsbedriftene står fritt til å benytte og eventuelt bearbeide.

Mønstervilkårene må selvsagt ikke legge føringer på vesentlige konkurranseparametre, slik som for eksempel priser og rabatter, verken direkte eller indirekte.

Spesielt på bankområdet har det tradisjon med et bredt samarbeid i næringen om utforming av såkalte mønsteravtaler, som skjer i regi av fagutvalg i Finans Norge. Noen av mønstervilkårene er fremforhandlet med Forbrukerombudet. Avtalene er da unntatt fra konkurranseloven, jfr. markedsføringsloven § 24.

7. "Bransjenormer"

I næringspolitiske sammenhenger snakkes det ofte om "bransjenormer" som vedtas av næringsorganisasjoner som Finans Norge. Iblant omtales slike normer som "selvregulering", som en motsetning til lovregulering. Ingen av disse begrepene har presis betydning, men sikter vanligvis til noen felles kjennetegn: at det gjelder adferdsnormer for bedriftene som næringen pålegger seg selv (gjennom avtaler eller anbefalinger), og som i

særlig grad gjelder bedriftenes kundebehandling og adferd i markedet. Bakgrunnen er gjerne et press fra myndighetene, eller et ønske om å komme et slikt press i forkjøpet, og at næringen ser seg bedre tjent med selvregulering enn en eventuell lovregulering. Eller man vurderer det slik at en bransjenorm vil være et godt tiltak av hensyn til næringens omdømme.

Både innenfor bank og forsikring har det vært en viss tradisjon for slike bransjenormer i Norge. I de siste årene har praksis også blitt påvirket av trender på europeisk nivå. Fra EU-kommisjonen er det ved mange anledninger oppfordret til ulike bransjereguleringer (code of conducts) som en type "soft regulation" som på en enkel og ubyråkratisk måte skal supplere lovgivning og myndighetsreguleringer.

Som eksempler på bransjenormer vedtatt av Finans Norge nevnes tiltakene for enklere bytte av forsikring og bank. På banksiden ble dette arbeidet opprinnelig initiert av Finansdepartementet, som underveis i prosessen kom til at det ville være mer hensiktsmessig om banknæringen selv utarbeidet slike tiltak/regler. Et annet eksempel er bransjenormen om etterlevelse av uttalelser fra klagenemndene ved forsikringsklagekontoret, som opprinnelig ble initiert av forbrukermyndighetene. Anbefalinger og veiledninger fra bransjeforeninger er egnet til å ensrette medlemsbedriftenes virksomhet. Uansett form, må bransjereguleringen derfor ikke innrettes slik at den kan ha til formål eller virkning at konkurransen begrenses i strid med konkurranselovgivningen. Her som ellers er det særlig viktig ikke å berøre konkurransesensitive temaer slik som spørsmål om prising ut til kundene, deling av markeder mv. Det vil alltid være Finans Norges ansvar å påse at en bransjeregulering i regi av Finans Norge ikke er i strid med konkurranselovgivningen. Dette gjelder også når bransjereguleringen er initiert av myndighetene. Særlig viktig er det at reguleringen ikke går lenger enn nødvendig for å oppnå det ønskede formål.

- Merk: Finans Norge er en forening med tre medlemmer: FNH, Sparebankforeningen og arbeidsgiverforeningen. Virksomheten i Finans Norge skal ivareta interessene til medlemsbedriftene i moderorganisasjonene (de tilknyttede medlemsbedriftene).
- Det samme gjelder Finans Norge Servicekontor, som er en selvstendig juridisk enhet undergitt egne vedtekter. Retningslinjene om bransjesamarbeid gjelder fullt ut også for Finans Norge Servicekontor.
- Et bakgrunnsnotat til disse retningslinjene er lagt ut på Finans Norges hjemmeside (medlemsnett). I den er også inntatt lovgrunnlag og en gjennomgang av utvalgte samarbeidsområder i Finans Norge-regi